

# Personskadeerstatning ved ulykker på sjøen

## 1. Generelt om erstatning ved personskade

### 1.1 Innledning

Personskaderett er et vanskelig rettsområde. Det kreves både særskilt kompetanse og menneskelig innsikt for å arbeide med personskade. Sakene er ofte komplekse og reiser en rekke utfordringer både faktisk og rettslig. Advokaten må ha god forståelse for menneskelige relasjoner for å kunne bistå og ivareta klientens interesser. I denne artikkelen vil jeg gi en innføring i hvilke regler som gjelder ved personskadeerstatning med fokus på personskade ved ulykker på sjøen.

Med personskade menes skade på person. Både somatisk og psykisk skade omfattes av personskadebegrepet. Alle mennesker vil i løpet av sin levetid oppleve å bli påført personskade. Hendelig uhell skjer stadig vekk og det er viktig å være klar over at ikke enhver personskade gir rett til erstatning. Likevel må man være bevisst på sine rettigheter ved personskade og når det kan bli aktuelt å fremme krav om erstatning.

### 1.2 Vilkårene for å kreve erstatning

For å kunne kreve erstatning ved personskade må det foreligge et ansvarsgrunnlag, adekvat årsakssammenheng og skaden må ha ført til et økonomisk tap. Dersom vilkårene er oppfylt har du som hovedregel krav på erstatning fra den ansvarlige. Etter alminnelige bevisregler er det skadelidte om har bevisbyrden og må føre bevis for at vilkårene for erstatning foreligger.

#### Ansvarsgrunnlag

Erstatningsplikt for den ansvarlige er betinget av at det foreligger et rettslig grunnlag som pålegger ham et erstatningsansvar. Culpa eller skyldansvaret er det alminnelige ansvarsgrunnlaget i norsk erstatningsrett. Skadevolder må ha utvist uaktsomhet eller handlet fortsettlig for at ham skal bli erstatningsansvarlig. På enkelte områder er ansvarsgrunnlaget objektivt. Det vil si at skadevolder er ansvarlig uten hensyn til skyld. Et eksempel er personskade ved trafikkulykker, der ansvarsgrunnlaget følger av bilansvarsloven av 3 feb. 1961 som pålegger et objektivt ansvar kombinert med pliktig forsikringsordning for skader som et motorkjøretøy volder, jfr. bilansvarsloven § 4, jfr. § 15.

#### Adekvat årsakssammenheng

Kravet til adekvat årsakssammenheng er bindeleddet mellom ansvarsgrunnlaget og det økonomiske tapet. Årsakssammenheng innebærer at det må foreligge årsakssammenheng mellom ansvarshendelsen og skaden/ tapet. Både den faktiske og rettslige årsakssammenhengen må være oppfylt. I den alminnelige erstatningsretten følger det av høyesterettspraksis at utgangspunktet for vurderingen av årsakssammenheng er betingelseslæren, jfr. Rt. 1992.64 P-pilledommen II der høyesterett sier følgende: *”årsakskravet mellom en handling eller unnlatelse og en skade er vanligvis oppfylt dersom skaden ikke ville ha skjedd om handlingen eller unnlatelsen tenkes borte. Handlingen eller unnlatelsen er da en*

*nødvendig betingelse for at skaden inntreffer*". Krav til årsakssammenheng er oppfylt der ansvarshendelsen har vært en nødvendig betingelse for skaden/ tapet.

### Økonomisk tap

Erstatningen skal først og fremst dekke ditt økonomiske tap som følge av skaden. Dersom det ikke har oppstått et økonomisk tap har skadelidte som hovedregel heller ikke krav på erstatning. Ved personskadeerstatning åpner reglene likevel for at skadelidte kan kreve erstatning for ikke-økonomisk tap. Dette gjelder først og fremst ménerstatning (tapt livsutfoldelse) og oppreisningserstatning (tort og svie).

## **2. Personskade ved sjøfartsforhold**

### **2.1 Personskade ved småbåtsulykker**

Ansvar for småbåter er vanlig skyldansvar. For at man skal nå frem med et erstatningskrav, kreves det normalt at føreren av båten har utvist uaktsomhet eller handlet forsettlig. I Norge eksisterer det ingen obligatorisk forsikringsordning for småbåter. Det er frivillig for småbåtseiere om de vil tegne ansvarsforsikring på båten.

Dersom man er påført en personskade ved småbåtulykker bør man i første omgang fremsette krav om erstatning under ansvarsforsikringen til båten. Selv om det ikke er obligatorisk forsikringsplikt for småbåtseiere, har de fleste en ansvarsforsikring på båten. Mange forsikringsselskaper krever at man i tillegg tegner en ansvarsforsikring når man skal tegne kaskoforsikring på båten. Ansvarsforsikringen dekker det rettslige erstatningsansvaret eieren av båten pådrar seg. Forsikringen har ofte en begrensning oppad en bestemt erstatningssum. Størrelsen varierer fra selskap til selskap. Dette innebærer at man risikerer at tapet ikke dekkes fullt ut under ansvarsforsikringen.

Hvis båteieren ikke har tegnet ansvarsforsikringen på båten er det verdt å merke seg at de fleste personer har en innboforsikring som dekker rettslig erstatningsansvar som man i egenskap som privatperson pådrar seg. Erstatningskravet bør derfor rettes mot innboforsikringsselskapet til føreren først. I likhet med ansvarsforsikringen gjelder det også en beløpsgrense på erstatningen. Har båteieren verken ansvarsforsikring eller båtforsikring, eller at man ikke har fått sitt fulle økonomiske tap dekket gjennom de respektive forsikringene, må krav om erstatning fremmes direkte mot føreren.

### **2.2 Personskade på passasjerer ved større transportskip**

Erstatningsansvaret ved sjøfartsforhold reguleres bl.a. av sjøloven av 24. juni 1994 nr. 34. Norge har ved sjøloven § 418 inkorporert en rekke internasjonale konvensjoner og EU-forordninger som regulerer transportørers erstatningsansvar ved ulykker under sjøtransport av passasjerer. Avhengig av skipets størrelse og omstendighetene, kan transportører av passasjerer ha et objektivt ansvar for personskader. Reglene er til dels komplekse og jeg vil i denne fremstillingen kun konsentrere meg om det sentrale.

Etter sjøloven § 418, jfr. Athen-konvensjonen om transport av passasjerer og deres bagasje til sjøs artikkel 3 gjelder det i utgangspunktet et objektivt ansvar for personskade som følge av en sjøulykke,

med noen unntak. Med "sjøulykke" forstås skipsforlis, kantring, kollisjon eller stranding av fartøyet, eksplosjon eller brann om bord på fartøyet, eller feil på fartøyet, jfr. artikkel 3 (5). Ved annen hendelse enn en sjøulykke, er transportøren erstatningspliktig dersom den hendelsen som forårsaket skaden, oppstod som følge av feil eller forsømmelse fra transportørens side. Bevisbyrden for feil eller forsømmelse skal ligge hos skadelidte. Transportskip av en viss størrelse har en obligatorisk plikt til å tegne ansvarsforsikring som også dekker personskader på passasjerer.

### **2.3 Yrkesskadeforsikring og lisensforsikring**

Ansatte på båt eller skip som skader seg under arbeid kan ha krav på erstatning under yrkesskadeforsikringsloven og særrettigheter fra NAV. De fleste rederier tegner ofte lisensforsikring for ansatte som utbetales ved varig eller permanent tap av helseattesten.

### **3. Erstatningsutmåling ved ulykker på sjøen**

Erstatningen utmåles etter den alminnelige erstatningsretten, jfr. skadeerstatningsloven av 13.juni 1969 nr. 26 § 3-1. Utgangspunktet er at erstatningen skal dekke ditt fulle økonomiske tap. Erstatningspostene kan inndeles slik:

- *lidt og fremtidig inntektstap*
- *lidt og fremtidig merutgifter*
- *tap av evnen til å utføre arbeid i hjemmet (hjemmearbeidserstatning)*
- *menerstatning (tapt livsutfoldelse)*
- *oppreisning (tort og svie)*
- *Forsørgertapserstatning – ved tap av forsørger*

### **4. Avsluttende ord**

Erstatningsoppgjør etter personskader byr på mange vanskelige spørsmål, så vel juridiske som medisinske. Du møter en ressurssterk motpart (som regel forsikringsselskapet eller staten). Det oppstår derfor ofte et skjevt styrkeforhold. Min anbefaling er at du søker bistand fra en personskadeadvokat så tidlig som mulig. Rimelig og nødvendig utgifter til juridisk bistand dekkes som regel av motparten som en del av erstatningen. I tillegg finnes gode ordninger både fra staten og forsikringer som dekker utgifter til juridisk bistand. Herunder for eksempel rettshjelpsforsikring under innboforsikringen og fri rettshjelp etter rettshjelploven 13 juni 1980 nr. 35.